

Legal Alert

Uchylenie przepisów o bankowym tytule egzekucyjnym, czyli Trybunał Konstytucyjny w roli negatywnego ustawodawcy

Kwiecień 2015

W wyroku z dnia 14 kwietnia 2015 r. (sygn. akt P 45/12) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepisy Prawa bankowego pozwalające bankom na wystawianie bankowych tytułów egzekucyjnych oraz na wszczynanie na ich podstawie postępowania egzekucyjnego - art. 96 ust. 1 oraz art. 97 ust. 1 Prawa bankowego - naruszają konstytucyjną zasadę równości. Wskazane przepisy Prawa bankowego utracą moc obowiązującą dopiero z dniem 1 sierpnia 2016 r., tak aby umożliwić zakończenie spraw w toku oraz wydanie przez ustawodawcę odpowiednich przepisów zmieniających i przejściowych.

TK orzekł, że przepisy o BTE naruszają konstytucyjną zasadę równego traktowania aż na trzech płaszczyznach:

- w relacjach pomiędzy bankiem a jego klientem,
- w relacjach pomiędzy bankami jako wierzycielami a pozostałymi podmiotami będącymi wierzycielami oraz
- w relacjach pomiędzy dłużnikami banków i dłużnikami innych podmiotów.

W ocenie TK stosunek zobowiązaniowy pomiędzy bankiem a jego klientem powinien być oparty na zasadzie równości i autonomii woli stron. TK uznał jednak, że klient nie ma możliwości równej z bankiem obrony swoich praw i interesów wynikających z zawartej umowy. Jako przyczynę nierówności wskazał obowiązującą obecnie procedurę wystawiania i nadawania klauzuli wykonalności bankowym tytułom egzekucyjnym.

Obecnie, na podstawie wcześniejszego oświadczenia klienta o poddaniu się egzekucji w trybie BTE, bank wydaje tytuł egzekucyjny bez merytorycznego rozpoznania sprawy przez sąd powszechny i nie jest ustawowo zobowiązany do uprzedzenia będącego

dłużnikiem klienta, że występuje o klauzulę wykonalności do sądu. W postępowaniu klauzulo- wym z kolei, dłużnik nie bierze udziału, a sąd ogranicza formalne badanie wniosku złożonego przez bank do treści trzech dokumentów:

- wniosku o nadanie klauzuli wykonalności,
- tytułu egzekucyjnego oraz
- oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji.

Termin instrukcyjny do rozpoznania wniosku banku o nadanie klauzuli wykonalności przez sąd wynosi 3 dni.

Klient banku może zatem podważyć merytorycznie wydany przeciwko niemu tytuł wykonawczy dopiero po wszczęciu egzekucji poprzez wytoczenie powództwa przeciwegzekucyjnego (art. 840 k.p.c.), co wiąże się z obowiązkiem uiszczenia opłaty stosunkowej od pozwu (5 proc. od wartości roszczenia) oraz zebraniem dowodów w celu wykazania zasadności wnoszonego powództwa.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, powyższa procedura wystawiania i egzekwowania BTE ma również wpływ na ukształtowanie uprzywilejowanej pozycji banków jako wierzycieli w relacji z innymi wierzycielami tego samego dłużnika. Dłużnik banku znajduje się natomiast na słabszej pozycji niż dłużnik innego, nie będącego bankiem, podmiotu gospodarczego.

TK podkreślił również, że banki dysponują innymi instrumentami prawnymi pozwalającymi na szybkie i skuteczne wyegzekwowanie należności od dłużników, takimi jak weksel, który może stać się podstawą wydania nakazu zapłaty w trybie art. 491 i art. 492 k.p.c. Ponadto, dłużnicy mogą w dalszym ciągu składać oświadczenia o poddaniu się egzekucji w formie aktu notarialnego na podstawie art. 777 k.p.c.

Wyrok TK nie oznacza jednak, że BTE nie będzie funkcjonowało w obrocie w innym kształcie nadanym mu po uchwaleniu nowych przepisów w terminie do dnia 1 sierpnia 2016 r. Jak wynika z doniesień prasowych, w resorcie finansów trwają już prace nad zmianami przepisów o BTE w Prawie bankowym. Banki mają zostać ustawowo zobowiązane, by przed wystawieniem bankowego tytułu egzekucyjnego wezwać dłużnika do zapłaty, przekazując jednocześnie informację, że w przypadku braku spłaty należności w terminie określonym w wezwaniu bank wystawi tytuł egzekucyjny. Termin dla uregulowania zobowiązań i wystawienia BTE nie będzie mógł być krótszy od wskazanego w ustawie. Dodatkowo, do dokumentacji kredytowej bank będzie zobowiązany dołączyć pouczenie o skutkach prawnych wystawienia BTE oraz oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji w tym trybie w formie oddzielnych dokumentów.

Wejście w życie wyroku odroczone na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji RP, aby zapobiec chaosowi w obrocie bankowym, ale jak wskazywała sędzia sprawozdawca Teresa Liszcz, sądy orzekające obecnie w podobnych sprawach będą musiały zwracać większą uwagę na wartości konstytucyjne. Jednocześnie nie będzie dopuszczalne wznawianie zakończonych już podobnych postępowań, by zapobiec działaniu zapadłego wyroku z mocą wsteczną.

Uwagi te nie usuwają jednak wątpliwości w zakresie stosowania niekonstytucyjnych przepisów przez sądy powszechne w okresie odroczenia mocy obowiązującej zapadłego wyroku. Ze względu na skalę zastosowania niekonstytucyjnych przepisów w postępowaniu egzekucyjnym, należy jednak oczekiwać, że TK w uzasadnieniu do wyroku szczegółowo odniesie się do tego zagadnienia. Zgodnie z art. 71 ust. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym jest on zobowiązany sporządzić uzasadnienie w formie pisemnej nie później niż w ciągu jednego miesiąca od ogłoszenia orzeczenia.

Damroka Kościelak
+48 22 50 50 707
E-mail ►

